

بررسی مصوبات کمیسیون تلفیق بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

بند الحاقی «۴» به تبصره «۶» و بند الحاقی «۳» به تبصره «۱۶»

(شفافیت اقتصادی با استفاده از اطلاعات بانکی)

مخصوص صحن علنی

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال سوم

شماره ثبت:

۵۲۵

شماره چاپ:

۱۲۴۷

تاریخ چاپ:

۱۳۹۷/۱۰/۵

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفتر: مطالعات

اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۶۳۲۹

تاریخ انتشار:

۱۳۹۷/۱۲/۴

در سال‌های اخیر همواره موضوع استفاده از اطلاعات حساب‌ها و تراکنش‌های بانکی برای امور حاکمیتی مانند جلوگیری از فرار مالیاتی و افزایش توان مالیات‌ستانی، مبارزه با پولشویی، شناسایی اخلاک‌گران در نظام اقتصادی (اعم از بازار مسکن، بازار ارز و سکه و ...)، ارزیابی وسع مالی و نیاز به دریافت یارانه و ... مورد بحث بوده است، ولی تاکنون به دلیل برخی مخالفت‌ها از سوی مسئولان، اقدام مؤثری در این رابطه صورت نگرفته است.

یکی از محدود اقدامات انجام شده در این رابطه، تصویب ماده (۱۶۹) مکرر قانون مالیات‌های مستقیم در ۱۳۹۴/۴/۳۱ بوده است که بر اساس آن بانک‌ها موظف شده‌اند «جمع‌گردش و مانده سالانه انواع سپرده‌های مؤدیان مالیاتی و سود آنها» را در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار دهند. بر اساس ماده (۸) آیین‌نامه اجرایی تبصره «۵» این ماده قانونی که یک سال‌ونیم پس از تصویب قانون، در دی‌ماه ۱۳۹۵ به تصویب رسیده است، کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری موظف هستند به صورت سالانه کل گردش حساب‌های دیداری و جمع‌گردش و مانده کلیه سپرده‌های غیردیداری و سود متعلق به آن را برای اشخاص حقوقی و جمع‌گردش بدهکار یا بستانکار کلیه حساب‌های اشخاص حقیقی که در طی سال شمسی پنج میلیارد ریال^۱ و بیش‌تر باشد را به سازمان امور مالیاتی ارائه نمایند. با این حال به دلیل ضعف ضمانت اجرای این حکم تعداد کمی از بانک‌ها به این حکم تن داده‌اند و اطلاعات مورد نیاز را در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار داده‌اند. به همین دلیل کمیسیون تلفیق با اضافه کردن بند الحاقی «۴» به تبصره «۶» درصدد مرتفع کردن این نقیصه برآمده است. در بخشی از این حکم آمده است: «بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری در صورت عدم رعایت تکالیف فوق و سایر تکالیف مقرر در ماده (۱۶۹) مکرر قانون مالیات‌های مستقیم و آیین‌نامه اجرایی آن علاوه بر جریمه‌های مزبور در قانون مالیات‌های مستقیم مشمول جریمه‌ای معادل دو درصد (۲٪) حجم سپرده‌های اشخاص نزد بانک و مؤسسه مالی و اعتباری در هر سال می‌شوند. این جریمه‌ها از طریق مقررات قانون مزبور قابل مطالبه و وصول خواهد بود».

البته حکم مزبور در ماده (۱۶۹) مکرر قانون مالیات‌های مستقیم اشکالات دیگری هم به شرح ذیل دارد:

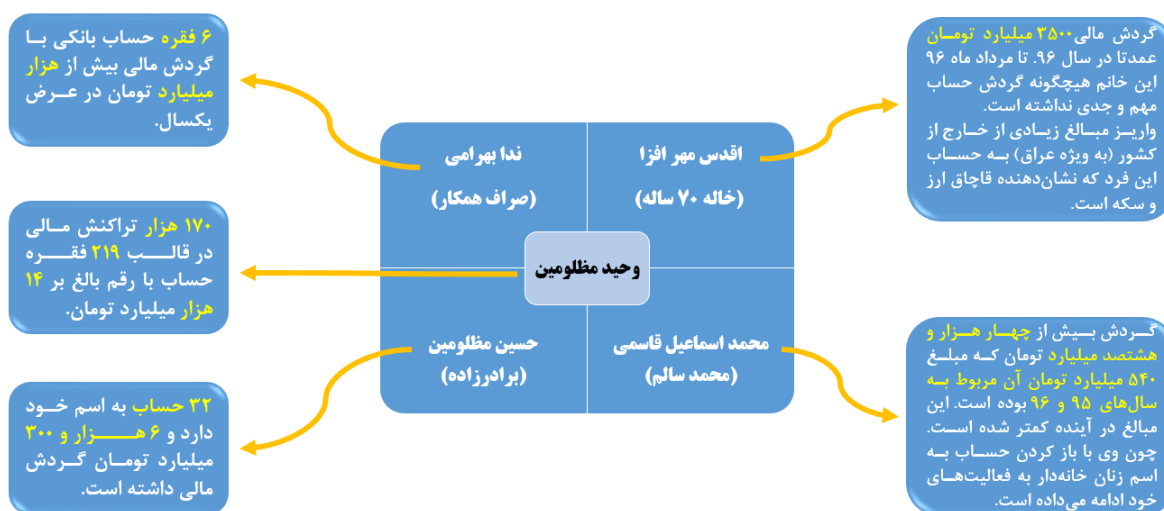
۱. ارسال اطلاعات به صورت سالانه است و این تواتر ارسال داده اگرچه برای جلوگیری از فرار مالیاتی احتمالاً کفایت می‌کند، ولی برای رصد تراکنش‌ها و گردش حساب‌ها به منظور مبارزه با پولشویی یا جلوگیری از اخلاک در نظام اقتصادی کافی نیست.

۲. در حکم فوق‌الذکر عمده تمرکز بر مجموع تراکنش سالانه است نه هر فقره از تراکنش و لذا ایضاً برای اهداف غیرمالیاتی، خصوصاً موضوع مبارزه با پولشویی، کفایت نخواهد کرد.

۱. در اصلاحیه مورخ ۱۳۹۶/۷/۲۶ این مبلغ به پنجاه میلیارد ریال افزایش یافت.

۳. در آیین‌نامه حکم فوق‌الذکر و اصلاحیه آن (۱۳۹۶/۷/۲۶) تنها جمع‌گردش و مانده سالانه حساب‌های اشخاص حقیقی که مجموع گردش بدهکار یا بستانکار آنها بیش از پنجاه میلیارد ریال باشد از سوی بانک گزارش می‌شود و بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی الزامی به گزارش این تراکنش‌ها ندارند. این در حالی است که عمده مفاصد اقتصادی و فعالیت‌های اخلاط‌گرانه در نظام اقتصادی کشور و نیز فرار مالیاتی شرکت‌ها از طریق استفاده از حساب‌های اشخاص حقیقی به وقوع می‌پیوندد. این موضوع در پرونده‌های مفاصد اقتصادی که عاملین آنها در سال ۱۳۹۷ محاکمه شدند به وضوح قابل مشاهده است.

برای مثال در محتویات پرونده آقای وحید مظلومین ملقب به سلطان سکه آمده است که این فرد در قالب ۲۱۹ حساب اشخاص حقیقی و ده‌ها حساب متعلق به سایر اشخاص حقوقی اقدام به جابه‌جایی ده‌ها هزار میلیارد تومان وجه کرده است.

بنابراین بخش عمده طراحی سازوکار برای شفاف‌سازی تراکنش‌ها باید معطوف به حساب‌های اشخاص حقیقی باشد. در صورت اصلاح سازوکار تراکنش حساب‌های شخصی، مسئله شفافیت تراکنش‌های بانکی تا حد زیادی حل می‌شود.

۴. اساساً برخی از حساب‌های اشخاص حقیقی و حتی حقوقی توسط مؤدی اظهار نمی‌شد و لذا از رصد سازمان امور مالیاتی پنهان می‌ماند و این سازمان ابزاری برای شناسایی این حساب‌ها نداشت.

۵. تاکنون به تراکنش‌های درون‌بانکی که اطلاعات آن صرفاً در اختیار همان بانک است و اطلاعات آن در هیچ‌یک از زیرساخت‌های نظام پرداخت ثبت و ضبط نمی‌شود، توجهی نشده است و لذا ضروری است امکان رصد بانک مرکزی بر تراکنش‌های بانکی اعم از درون‌بانکی و بین‌بانکی فراهم گردد.

در بند الحاقی «۳» به تبصره «۱۶» گزارش کمیسیون تلفیق بودجه ۱۳۹۸ حکمی آمده است که در صورت تصویب نهایی، در حد قابل توجهی اشکالات فوق‌الذکر را مرتفع خواهد کرد. متن این حکم به شرح ذیل است:

بند الحاقی «۳»- به منظور افزایش شفافیت تراکنش‌های بانکی، مبارزه با پولشویی و جلوگیری از فرار مالیاتی:

۱. بانک مرکزی مجاز است ظرف مدت یک ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون حساب‌های بانکی اشخاص حقیقی فاقد شماره ملی و افراد حقوقی فاقد شناسه ملی را مسدود نماید.
 ۲. کلیه بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری موظفند براساس درخواست سازمان امور مالیاتی فهرست حساب‌های بانکی و اطلاعات مربوط به کلیه تراکنش‌های بانکی (درون‌بانکی و بین‌بانکی) مودیان را به صورت ماهیانه در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار دهند.
 ۳. بانک مرکزی با تصویب شورای پول و اعتبار، برای شفافیت تراکنش‌های بانکی به صورت یکسان یا متناسب با سطح اشخاص حقیقی حد آستانه‌ای (سقفی) را تعیین کند و انتقال وجه با مبلغ بالاتر از حد آستانه (سقف) را برای اشخاص حقیقی از طریق کلیه تراکنش‌های بانکی (درون‌بانکی و بین‌بانکی) و سایر ابزارهای پرداخت، مشروط به درج «بابت» و در صورت نیاز ارائه اسناد مثبت نماید.
- اشخاص حقیقی که از حساب بانکی خود استفاده تجاری می‌کنند می‌توانند با دریافت کد اقتصادی و اتصال حساب بانکی خود به کد اقتصادی، از شمول مفاد بند «ج» مستثنا شوند.

جمع‌بندی و ارائه پیشنهادهای اصلاحی

تصویب نهایی احکام فوق‌الذکر که به تصویب کمیسیون تلفیق رسیده‌اند، می‌تواند در ادامه اقدامات مثبت و امیدوارکننده اخیر بانک مرکزی^۱ اعم از تجمیع اطلاعات حساب‌های بانکی بر اساس کد ملی اشخاص حقیقی و شناسه ملی اشخاص حقوقی، الزام به درج بابت در تراکنش‌های ساتنا و پایا، وضع محدودیت بر تراکنش‌های بانکی از طریق پایانه‌های فروش (POS)، ممنوعیت صدور چک تضمینی در وجه حامل و ظهورنویسی این‌گونه چک‌ها و غیرفعال کردن برخی از پایانه‌های فروش که اطلاعات هویتی دارندگان آن ثبت نشده بود و ... منجر به احاطه بیش‌تر حاکمیت بر جریان وجوه (که آینه‌ای از جریان کالا و خدمات در کشور است) شده و از قبل آن منجر به جلوگیری فعال و پیشینی از فعالیت‌های مجرمانه و پولشویی و اخلال در نظام اقتصادی کشور، افزایش درآمد مالیاتی دولت، ایجاد زیرساخت اطلاعاتی برای اعمال حمایت هدفمند از اقشار نیازمند و نیز وضع مالیات‌های تنظیمی بر معاملات ارز، سکه و مسکن و در نهایت ایجاد زیرساخت برای هدایت نقدینگی به سمت فعالیت‌های مولد شود.

لذا ضمن موافقت با کلیات احکام فوق‌الذکر پیشنهاد می‌شود اصلاحات جزئی ذیل جهت تکمیل در بند الحاقی «۳» به تبصره «۱۶»

لحاظ شود:

در انتهای جزء «۱» اضافه شود: «و کلیه بانک‌ها نیز موظفند از پرداخت سود به این حساب‌ها خودداری نمایند».	جزء «۱»
در انتهای جزء «۲» اضافه شود: «همچنین بانک‌ها موظف هستند امکان دسترسی برخط بانک مرکزی به اطلاعات تراکنش‌های بانکی (درون‌بانکی و بین‌بانکی)، «بابت» درج شده برای آنها و اسناد مثبت آن را فراهم نمایند».	جزء «۲»
در صدر این جزء عبارت «موظف است» اضافه شود. در خط آخر عبارت «بند «ج»» به «جزء «۳»» تغییر نماید.	جزء «۳»

1. <https://www.cbi.ir/showitem/18477.aspx>